

Adresse Fossveien 24
0551 Oslo
Norge

Telefon (+47) 22 99 55 00

Post Postboks 6853
St. Olavs plass
N-0130

Faktura Postboks 386
Alnabru
0614 Oslo

Org.no. 977027233
Giro 8276 0100265

KHIODA
Kunsthøgskolen i Oslo,
Digitalt Arkiv

www.khioda.no
khioda@khio.no

Monica Johnsen
[Uten tittel]

PPU – Dans
Balletthøgskolen 2016

Publikasjoner som arkiveres/publiseres i KHIODA reguleres av Lov om opphavsrett til åndsverk.

Opphavsmannen beholder opphavsretten til materialet i KHIODA, men gir brukerne tillatelse til å sitere fra verket, samt videreformidle det til andre, i henhold til åndsverkslovens regler. En forutsetning er at navn på utgiver og opphavsmann angis.

Kommersiell bruk av verket er ikke tillatt uten etter skriftlig avtale med opphavsmannen.

Kunsthøgskolen i Oslo, avdeling Balletthøgskolen

Lærerutdanning

Utdanning: Praktisk- pedagogisk utdanning
Eksamenstype: Skriftlig hjemmeeksamen
Emnekode: PPDPE / PPDFD
Emnenavn/fag: Pedagogikk og fagdidaktikk dans

Kandidatnummer: 143111

Dato for innlevering: Opprinnelig **18. 05. 2016 kl. 09.00**
Dato for innlevering m/ utsettelse : **25. 05. 2016 kl. 09. 00**

Innholdsfortegnelse

<i>Utdanning: Praktisk- pedagogisk utdanning</i>	1
1. Innledning	3
1.2 <i>Oppbygning av oppgaven</i>	3
2. Læreplanen	4
2.2 <i>Scenisk dans 1</i>	4
2.3 <i>Kompetansemål i scenisk dans 1</i>	5
3. Ulike typer målsettinger	6
3.2 <i>Individuelle mål</i>	7
3.3 <i>Prestasjonsmål og mestringsmål</i>	7
3.4 <i>Målsetting</i>	8
3.5 <i>Kartlegging av elevenes mål og ambisjoner</i>	9
4. Vurdering for læring	9
5. Utviklingspsykologi	11
5.2 <i>Identitet</i>	11
5.3 <i>Erikssons stadietenking</i>	12
5.4 <i>James Marcias identitetsstatusteori</i>	12
6. Elevgruppen min i praksis	13
7. utfordringer for ungdom i dagens samfunn	14
8. Spørreundersøkelse med elevgruppen	15
9. Avslutning	16
Referanseliste	21

1. Innledning

I denne eksamensoppgaven har jeg valgt å skrive om noen av mine erfaringer og tanker fra praksis, ved danselinjen i videregående skole. Jeg opplevde det som en utfordring å kartlegge og ivareta elevenes egne mål og ambisjoner, samtidig som jeg skulle møte målene i læreplanen. Som lærer er jeg pliktet til å følge læreplanen, men jeg har også et genuint ønske om å imøtekomme elevenes egne mål. Det er derfor mange hensyn å ta når jeg skal tilrettelegge og gjennomføre min danseundervisning i hiphop. Finnes det tid og ressurser til å kartlegge elevenes egne ønsker og ambisjoner? Hvilke metoder er gode for å kartlegge elevenes mål og drømmer? Hva gjør jeg dersom elevenes egne mål ikke samsvarer med målene satt av utdanningsdirektoratet? Hvordan håndterer man en elevgruppe med kontraster i sine fremtidsdrømmer, og hvordan motiverer jeg de til å nå sine mål? Disse opplevelsene har gitt meg et ønske om å se nærmere på hvordan jeg kan tilrettelegge min undervisning i hiphop for å møte både kompetansemålene i læreplanen og elevenes egne mål og ambisjoner. Med utgangspunkt i dette skisserte problemfeltet har jeg valgt følgende problemstilling for denne oppgaven:

Hvordan kan jeg som dansepedagog tilrettelegge undervisning i hiphop slik at den ivaretar både skolens mål og elevenes ønsker og ambisjoner?

1.2 Oppbygning av oppgaven

Jeg vil først se nærmere på kompetansemål og formål som står nedskrevet i læreplanen for scenisk dans 1. Disse er utarbeidet av utdanningsdirektoratet. I praksis perioden min på videregående skole underviste jeg i hiphop som ikke er et eget fag ved danselinjen. Hiphop har derfor heller ikke egne kompetansemål i læreplanen. Jeg har videre beskrevet hvordan jeg omformulerte disse målene slik at hiphop undervisningen min kunne benyttes som et supplement til elevenes undervisning i moderne og samtidsdans for å oppnå de opprinnelige kompetansemålene. Jeg mener at det er viktig både for meg som lærer og elevene, at begge parter vet hva det er vi ønsker å oppnå. På bakgrunn av dette har jeg skrevet kort om viktigheten av det å sette seg mål for å oppnå progresjon, og støttet det opp med teori og refleksjoner ut ifra mine egne erfaringer. Kompetansemålene til skolen er nedskrevet i læreplanen. Elevenes egne mål og ambisjoner for skolegangen mener jeg at det er like viktig å ta hensyn til. Jeg har i denne besvarelsen gitt plass til mine refleksjoner og begrunnelser for

dette med utgangspunkt i mine egne opplevelser fra da jeg selv var elev på danselinjen og nå nylig som praksislærer. Jeg har også funnet noen mulige løsninger for å kunne kartlegge elevenes mål og ambisjoner. For at jeg skal kunne være en god pedagog for aldersgruppen mener jeg også at det er viktig at jeg forstår hvor de befinner seg i sin utviklingsprosess og hvilke utfordringer de møter i dagens samfunn. Dette er et stort tema. Jeg har valgt å begrense meg til å se nærmere på tematikken omkring elevgruppens utfordringer med utgangspunkt i begrepsavklaring på hva identitet er, Erikssons stadietenking, Marcias identitetsstatus teori, erfaringer jeg gjorde meg med elevgruppen i praksis og resultat fra spørreskjema. Jeg har også skissert mine egne tanker omkring hva jeg anser som generelle utfordringer for dagens unge og hvorfor jeg tror dans kan fungere som en viktig motpol mot noen av disse utfordringene. Mot slutten av denne eksamensoppgaven oppsummerer jeg noen av mine tanker og mulige løsninger jeg mener det vil være nyttig å benytte seg av for å kunne løse denne oppgavens problemstilling i praksis og knytter det opp mot teorien jeg har valgt for oppgaven. I avslutningen gir jeg også eksempler på hvordan jeg vil bruke de løsningene jeg har funnet til løse problemstillingen rent praktisk i min hiphop undervisning.

2. Læreplanen

”Det diskuteres hvordan en i utdanningssystemet kan finne en rimelig balanse mellom å gi elevene en grunnleggende allmenndanning og en utdanning med relevans for individets behov og samfunnets nyttehensyn” (Lyngsnes og Rismark, 2014, s.157). Det er derfor jeg nå ønsker å se nærmere på hvordan læreplanen gir meg retningslinjer for hvordan jeg skal legge opp og gjennomføre min undervisning i hiphop. Alle fag i videregående skole har satte formål, kompetansemål og vurderingskriterier som er utarbeidet av utdanningsdirektoratet. Det er gjennom arbeidet mitt med læreplanen jeg må bestemme meg for hva som skal undervises og hvilke arbeidsmetoder jeg kan bruke. (Lyngsnes og Rismark, 2014, s.157).

2. 2 Scenisk dans 1

I praksisen underviste jeg blant annet i faget scenisk dans 1. Det er et utøvende dansefag som inkluderer stilene ballet, jazz og moderne. Det vil si at hiphop formelt, foreløpig, ikke er en del av faget. Formålet med scenisk dans 1 er som følger:

Som kunstart fremstår dans i mange ulike former med ulike sceniske danseuttrykk og danseteknikker. Samtidig speiler dans et samfunns kunstneriske og kulturelle mangfold, og har en allmenndannende funksjon som grunnlag for kommunikasjon, estetisk refleksjon og kulturell forståelse. I scenisk dans skal den enkelte få erfaring med ulike danseuttrykk og danseteknikker. Programfaget skal bidra til utvikling av kroppsbevissthet og tekniske ferdigheter som grunnlag for utøvelse og formidling. Programfaget skal ivareta den utøvende, skapende og reflekterende dimensjonen ved dansen og synliggjøre sammenhenger og overføringsverdier mellom ulike teknikker og uttrykk. Gjennom praktisk utøvelse av dans og samhandling skal programfaget legge til rette for selvstendighet og medansvar. I opplæringen skal det legges til rette for opplevelse, sansing og kreativ utfoldelse. Programfaget kan gi grunnlag for videre studier innen scenisk dans, i utøvende, skapende eller pedagogisk retning. (Udir, 2006)

Formålet i scenisk dans 1 gjør at jeg i min tilretteleggelse av hiphop undervisning må ta hensyn til at elevene skal kunne skape, utøve, utforske og reflektere i skoletimene.

2.3 Kompetansemål i scenisk dans 1

I læreplanen er det også formulert kompetansemål som også hører til faget. Lærere ved hver enkelt skole står fritt til å sammen konkretisere målene som er satt i læreplanen. Målene er ganske generelle, og ved å sette enda mer spesifikke vurderingsmål er det lettere for både elever og lærere å gå sammen på veien mot oppnåelsen av dem. Jeg tenker det er flott at elevene får vite hva det skal vurderes i og at de får muligheten til å jobbe konkret mot måloppnåelsen. Dette mener jeg er fornuftig fordi elevene da har tydelige mål å gå ut ifra. I tillegg til at eleven får muligheten til å vurdere sin egen læring underveis i prosessen. På denne måten får de mulighet til å bli delaktig i sin egen læringsprosess og å kunne reflektere rundt egen læring. I min praksis ga praksislærer meg frie tøyler i forhold til hvilke kompetansemål jeg kunne fokusere på. Jeg opplevde målene som var satt for moderne og samtidsdans som mest relevante for min hiphopundervisning. Jeg valgte derfor å anvende målene fra moderne og samtidsdans, og omformulerte dem til å omhandle hiphopfaget, siden det ikke eksisterer noen kompetansemål innen hiphopfaget for videregående skole per dags dato.

Kompetansemålene jeg gikk ut ifra i min praksis ble da som følger:

- vise grunnleggende teknikk i hiphop.
- anvende relevant terminologi i hiphop.
- formidle ulike bevegelseskvaliteter i hiphop.
- utforske og utvikle bevegelser gjennom improvisasjon og samhandling.

Jeg mener at disse målene er relativt tydelige, men de gir også rom for tolkning. Da jeg underviste i hiphop dans brukte jeg disse målene som retningslinjer og forsøkte legge opp undervisningen slik at det var mulig å imøtekomme noen av målene. For eksempel var det fint å kunne knytte opp undervisningen mot målet som sier at eleven skal kunne utforske og utvikle bevegelser gjennom improvisasjon og samhandling. Hiphop dans som opprinnelig er en improvisasjons dans kan møte dette godt gjennom øvelser som bygger på lek og utforskning.

3. Ulike typer målsettinger

Når man arbeider mot et resultat, noe man ønsker å prestere, eller å oppnå kaller vi det for et mål. Man jobber mot et mål fordi det kan foreligge et ønske om å oppnå eller forandre på noe. Det å ha mål kan kjennes som at det er det som gir oss driv i livet og at vi jobber mot noe. Å sette mål kan hjelpe mennesker til å forstå hva de ønsker og fungere som et verktøy for hvordan de kan få det til. På den måten er det med på å fremme fremgang og hjelpe mennesker til å oppleve vekst på forskjellige områder i livet (Woolfolk, 2014, s. 282). Basert på mine egne erfaringer fra praksis i videregående skole er jeg usikker på om elevenes mål blir konkretisert og verdsatt i like høy grad som kompetansemålene i læreplanen. Etter å ha lest gjennom læreplanen finner jeg ingen punkt hvor det står noe om at elevenes egne mål og ambisjoner skal konkretiseres og vektlegges. Jeg mener at det bør de i høy grad bli for at elevene skal kunne forstå for seg selv og hvorfor de gjør de øvelsene de gjør i timene på skolen. På den måten kan kanskje elevene få økt motivasjon for skolegangen og økt medvirkning i sin egen læring.

Mål som er tydelige, konkrete, og som gir retning for hva som skal oppnås kan være med på å gi økt motivasjon til elevene. Det er lurt å lære elevene å sette delmål som jobber mot et større generelt mål. Det vil gjøre prosessen mer motiverende om elevene opplever å nå delmål underveis i prosessen (Manger & Wormnes, 2005, s.39).

3. 2 Individuelle mål

Jeg har sett nærmere på viktigheten av at elevene blir veiledet til å sette seg klare, tydelige mål og sett på hvordan det kan gi økt motivasjon for elevene i deres arbeid. Dersom elevene ikke vet hva de vil videre i fremtiden mener jeg det er viktig at jeg kan gi elevene gode veiledning som kan støtte opp deres læringskurve, hjelpe dem å sette opp mål og samtidig gir dem positiv tilbakemelding som kan hjelpe dem på veien videre. Det er ikke gitt at hver elev vet hva de skal gjøre med livet i en alder av 16 eller 18 år men, man kan likevel sette seg noen mål for hva som skal oppnås i skolehverdagen deres. Derfor ønsker jeg nå å se nærmere på hvordan forskjellige elever kan ha ulik motivasjon for å oppnå sine mål.

3. 3 Prestasjonsmål og mestringsmål

Fordi elever motiveres av forskjellige måltyper og, fordi dans er et fag som det kan konkurreres i på linje med sport har jeg utdypet måltypene mestringsmål og prestasjonsmål.

De to klassiske måldefineringene er prestasjonsmål og mestringsmål (Wormnes og Magner, 2005, s.38). Prestasjonsmål er mål hvor man er mest opptatt av å være flink og få til noe som er positivt i andres øyne. Man ønsker å fremstå som kompetent for noen andre enn seg selv. Elever som ønsker å prestere bedre på prøver enn andre elever, eller er opptatt av å være bedre enn andre på en spesiell oppgave kan ses på som at de er drevet av prestasjonsmotivasjon. Det er viktig for dem hva andre synes om det de får til, og ikke like viktig for dem at de faktisk mestrer (Woolfolk, 2014, s.284).

Mestringsmål vil si at man har et indre og et personlig ønske om lære seg noe eller forbedre noe man alt kan, selv om prestasjonene vil lide for det underveis. Ønsket og motivasjonen for å lære seg noe er altså så stort at om veien til mestring er litt humpete mens man går gjør det ingenting. Elever som har mestringsmål i fokus vil ha et indre ønske om å mestre en oppgave, ha lyst til å møte nye utfordringer, og selv om de ikke får det til med en gang gir de seg ikke fordi at deres ønske om å få det til er så stort. De er antagelig så opptatt med å mestre oppgaven de vil få til, at de ikke har tid til å bekymre seg for om de ikke får det til. Det vil si at de er oppgaveorientert og ikke nødvendigvis bryr seg om å sammenlikne seg selv med andre elever (Woolfolk, 2014, s.284).

Jeg mener at elevens egen motivasjon for å arbeide med dansefaget kan være drevet av både mestringsmål og prestasjonsmål. Elevene kan være motivert ut ifra et ønske om å få andres anerkjennelse og bekreftelse som for eksempel en lærer, venner eller medstudenter som de ser opp til. Det kan også ligge mye motivasjon i det å motbevisse andres forventninger om at man ikke vil lykkes med en oppgave. Som pedagog synes jeg at det er fornuftig at jeg forsøker kartlegge hva som motiverer elevene og i hvilken grad de er drevet av nevnte målsjangere. I en forelesningstime på skolen ga min lærer et eksempel som jeg synes er passende for å forstå hvordan man kan benytte seg av begge måltypene for å nå et mål. Eksempelet hun ga var at dersom en profesjonell skiutøver hadde ambisjoner og ønske om å vinne et gull i ski vm kan man se på det som et prestasjonsmål. Utøveren hadde altså som mål å oppnå en prestasjon for sesongen. I et slikt verdens mesterskap er det lite sannsynlig at det er selve prestasjonen ski utøveren fokuserer på underveis i skiløypa. Eksempelet læreren min ga var at det ville være mer fornuftig og sannsynlig for skiutøveren å rette fokuset mot god mestring av forskjellige oppgaver underveis i skiløpet, som for eksempel å benytte riktig teknikk, fokusere på utholdenhet og lignende målbare mestringsoppgaver. Dersom skiutøveren mestrer dette på et godt vis vil vedkommende muligens klare å ta gullmedaljen og nå sitt prestasjonsmål. Denne metaforen synes jeg har overføringsverdi til min hiphop undervisning. Jeg begrunner dette mot avslutningen av oppgaven.

3. 4 Målsetting

Mål kan gjelde for forskjellige tidsperioder som for eksempel for en enkelt undervisnings-økt eller være gjeldene for et helt skole år. Når vi skal sette mål kan man stille seg noen spørsmål for å finne frem til en fornuftig målsetting: Hvem er det som skal sette målene? Hva skal måles? Hva er grunnen til at vi skal sette mål? I hvilken tidsperiode skal målene gjelde? Kan målvurderingen og målene gjøres om på slik at de passer den enkelte elev? Hvordan blir målene tydelige for elevene? (Lyngsnes og Rismark, 2014, s.94)

Jeg mener at det vil være hensiktsmessig at jeg forklarer elevene mine hvorfor mål er viktig og hjelper dem til å få egne refleksjoner omkring sin egen læring. For eksempel ved å stille elevene disse nevnte spørsmålene i plenum og ha en diskusjon, eller gi elevene en samarbeidsoppgave om å besvare hvorfor det er viktig å vite hva som er deres mål i skolehverdagen. På den måten kan målsetting bli en god vane for elevene som de kan benytte seg av på flere områder i livet dersom de ønsker det selv.

3. 5 Kartlegging av elevenes mål og ambisjoner

Ut ifra mine egne erfaringer som elev i videregående skole, fagskoler og som ansatt på forskjellige arbeidsplasser mener jeg at det ofte blir stilt krav til hva skolen og arbeidsplassen ønsker av meg. Jeg synes ofte at det har blitt stilt tydelige krav til hva som er forventet av meg og at disse kravene er blitt fulgt opp av lærere og arbeidsgivere. Jeg er imidlertid usikker på i hvilken grad det stilles krav til at jeg har egne målsettinger for mestring og hvordan de eventuelt følges opp? Jeg mener at det er ønskelig at lærere og arbeidsgivere tar seg tid til å følge opp om sine elevers og ansattes egne personlige mål for mestring. Et menneske som ønsker og er bevisst på mestring i forhold til hvor godt de utfører sitt eget arbeide eller studie, og vet at de blir fulgt opp på det tror jeg vil utvikle sin kompetanse i større grad enn hvis det ikke eksisterer slike forventninger. Jeg har kommet frem til noen fremgangsmåter for å kartlegge elevens mål og ambisjoner. Enkelte elever vet kanskje nøyaktig hva de ønsker å få ut av tiden på videregående, mens andre er usikre. En mulig løsning er å foreta elevsamtaler hvor man i dialog med eleven kan komme frem til noen gode muligheter for målsetting. En annen metode kan være et anonymt spørreskjema hvor eleven kan fortelle om hva vedkommende ønsker seg for fremtiden og hva de ønsker å få ut av skoletiden. Nettopp fordi et slikt skjema kan være anonymt kan eleven muligens tørre å besvare spørsmålene uten å måtte forholde seg til hva andre måtte tenke om besvarelsen. Det gir læreren mulighet til å få innblikk hos elever som kanskje er mer sjenert eller som av forskjellige grunner ikke vil eller ønsker fortelle om dette i plenum. Det kan være skummelt å dele sine drømmer og ambisjoner. Selv om en slik undersøkelse er anonym kan den likevel gi en pekepinn på hva gruppen ønsker og trenger i undervisningen.

4. Vurdering for læring

Dansen kan for mange være en sår ting å bli vurdert i og kanskje spesielt blant denne aldergruppen. Det er blant annet elevens mestring av gitte øvelser som skal presteres og vises gjennom egen kropp som skal bli vurdert. Jeg mener at det er viktig å fokusere på mestring underveis i læringsprosessen. Elevene i videregående skole blir vurdert i grad av måloppnåelse innenfor dansefaget. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet fire prinsipper som kan sikre kvalitet i vurderingen av læring underveis i prosessen. Jeg har beskrevet hvordan jeg kan bruke disse prinsippene som et verktøy for å støtte elevenes læring mot deres egne mål, knyttet de opp mot hiphop faget og gitt eksempler på hvordan jeg brukte dette i praksisen min.

For å oppnå god underveis vurdering er følgende fastsatte fire prinsipper sentrale i vurderingsarbeid som har til formål å fremme læring.

Elevers og lærlingers forutsetninger for å lære kan styrkes dersom de:

- 1 Forstår hva de skal lære og hva som er forventet av dem.
- 2 Får tilbakemeldinger som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen.
- 3 Får råd om hvordan de kan forbedre seg.
- 4 Er involvert i eget læringsarbeid ved blant annet å vurdere eget arbeid og utvikling (Udir, 2006).

I hiphop kan jeg bruke vurdering for læring som et hjelpemiddel for å støtte elevenes arbeid med å nå sine egne mål samtidig som det vil hjelpe elevene å nå kompetansemålene i læreplanen. Jeg kan gjøre dette ved å gi dem verbale-, skriftlige- og taktile tilbakemeldinger underveis i prosessen. I min praksis fortalte jeg elevene at vi skulle lære hiphop med fokus på grunntrinn og improvisasjon. Det ble forventet at de forsøkte som best de kunne, og jeg fortalte dem at jeg ønsket at de prøvde å utforske nye bevegelser. Underveis i timene ga jeg verbal tilbakemelding individuelt og generelt til gruppen når de utførte trinn over gulvet, i koreografi og i selvstendig utforskningsarbeid. Da kunne jeg for eksempel stille krav til korrekt utførelse av trinn eller gi ros og bekreftelse dersom prestasjonen deres tilsa det. Videre fortalte jeg elevene hvordan de kunne forbedre seg i enkelte øvelser, men også hvor de kunne henvende seg dersom de ønsket å lære mer hiphop når min praksis periode var over. Ved slutten av praksisen ga jeg elevene et spørreskjema hvor jeg blant annet stilte spørsmål til hvordan de opplevde sitt eget læringsutbytte, og hvordan de kunne jobbet annerledes for at det skulle blitt bedre. På den måten kunne elevene reflektere rundt sin egen læringsprosess og sin egen utvikling. Som pedagog er jeg noe bekymret i forhold til om elevene opplever at de blir sammenliknet, eller at de sammenlikner seg selv og sin egen læring i dansen med hverandre på en negativ måte. Det kan for eksempel oppleves negativt for eleven dersom vedkommende jobber knallhardt og aldri opplever å mestre i samme grad som en medstudent som ikke jobber like hardt. På en annen side mener jeg en slik sammenlikning kan være positiv for elevene, dersom de opplever det som en sunn motivasjon å konkurrere med hverandre for å yte sitt beste.

Dans er som tidligere nevnt i denne oppgaven, et fag jeg mener det kan være utfordrende å

vurdere og å bli vurdert i, fordi elevene uttrykker følelser gjennom egen kropp foran andre. Dette kan oppleves som veldig personlig. Men igjen er det også et fag som skal kunne vurderes i skole sammenheng. Da tenker jeg at vurderingen av faget må kunne sammenliknes med andre skolefag som for eksempel matematikk. Fra min egen skolegang husker jeg at noen elever jobbet svært lite med matematikk og oppnådde god karakter, mens andre som virkelig arbeidet med faget ikke fikk en like god karakter.

Nettopp fordi dans kan oppleves så personlig og at vurderingssituasjonen er annerledes enn for de teoretiske fagene i videregående skole, anser jeg det som svært viktig at elevene mine er tydelig informert om hva vurderingsgrunnlaget for karakteren de oppnår er. Slik kan karakteren de får gjenspeile et nivå av en måloppnåelse som de kjenner seg igjen i. Min vurdering av elevens mestring av målene kan gi de retningslinjer for hva de vil forbedre til neste semester. Jeg synes at det må være mulig for hver elev å kunne arbeide for å nå høyeste karakter i hvert semester, selv om jeg forstår at det er et ambisiøst ønske fra meg som lærer. Dersom dette ikke er mulig mener jeg at utdanningsdirektoratet bør utarbeide en ny læreplan med lavere eller andre krav til grad av måloppnåelse, slik at kompetansemålene og vurderingsgrunnlaget er realistisk å nå for elevene som tar sin videregående utdanning på danselinjen.

5. Utviklingspsykologi

”Utviklingspsykologi, psykologisk forskningsområde som fokuserer på hvordan endringer i atferd og egenskaper kan relateres til alder, fra unnfangelse til død” (Store norske leksikon, 2011).

For å kunne tilrettelegge god undervisning for elever i videregående skole mener jeg at det er viktig å forsøke sette seg inn i hvordan elevene har det og hvor de befinner seg i sin utvikling både danserisk og personlig.

5. 2 Identitet

Når man forklarer hvem man er gir man et bilde av sin identitet. Definisjonen av vår identitet kan sies som at man opplever et helhetlig bilde av egen kompetanse, hva man drives av, ens valg, hvilke meninger man står for og vår egen historie gir mening for oss selv. Dette

innebærer blant annet flere gjennomtenkte valg og beslutninger i forhold til utdanning, verdigrunnlag og ideologi (Woolfolk, 2014, s.90).

5. 3 Erikssons stadietenking

Psykologen Erik Eriksson utviklet en teori om menneskets psykososiale utvikling, hvor han delte utviklingen opp i 8 stadier. I hvert stadiet oppstår det en konflikt som for individet enten kan ha et positivt eller negativt utfall. Fordi elevene hovedsakelig befinner seg i alderen 15-18 år tror jeg de befinner seg mellom fase 5 og 6 i løpet av denne tiden. Dette er en spennende tid, det skjer mye nytt som kan oppfattes som både spennende og utfordrende både rent fysisk i kroppen, i følelseslivet, i deres forventninger til seg selv og omverdenen. I fase 5 er tenåringen opptatt av å finne sin identitet, altså å forsøke finne ut hvem man er. Det kan omhandle en rekke valg og oppdragelser som for eksempel hvilken jobb en ønsker seg, hvilke verdier en har og står for, hvordan en ser seg, hvilken religion man tilhører, eller kanskje et opprør mot en rolle man ikke føler er seg selv. De befinner seg også i puberteten hvor noen skal finne ut av sin seksuelle legning. I fase 5 kan utfallet av konflikten om å finne ut av seg selv være at man enten lykkes eller opplever en rolleforvirring. Fase 6 har med kvaliteten på nære relasjoner å gjøre. Det er ønskelig å opprette eller opprettholde nære relasjoner av god kvalitet slik at man ikke opplever isolasjon som igjen kan føre til ensomhet. (Woolfolk, 2014, s. 88).

5. 4 James Marcias identitetsstatusteori

Psykologen James Marcia har laget et skille mellom 4 identitetsstatuser i ungdomstiden. Han mener at utfallet av at man enten utforsker eller forplikter seg til valgmulighetene man har gjør at man havner innenfor en av disse 4 kategoriene: identitetsoppnåelse, identitetsovertakelse, identitetsforvirring eller moratorium.

Identitetsoppnåelse: Etter å selv ha forstått og vurdert hvilke muligheter man har tar man et valg i livet og har en robust følelse av å være forpliktet til valget. Man er sannsynligvis trygg på sitt valg og vil jobbe for det.

Identitetsovertakelse: Et menneske som opplever dette er ikke selvstendig nok til å ta egne valg, men aksepterer påvirkende personers valg for en som for eksempel foreldre eller lærere uten at en selv tar stilling til hvilke alternativer som eksisterer for ens livsvalg.

Identitetsforvirring: Denne statusen betyr at man ikke vet hvem man er eller hva det er man vil.

Moratorium: Dette betyr at man opplever en identitetskrise, hvor man utsetter alle slike valg (Woolfolk, 1990, s.91).

Jeg har valgt å ta for meg Marcias teori om identitets statuser i ungdomstiden fordi jeg mener den er relevant som et verktøy for å kunne forstå elevene. Dersom jeg som lærer er bevisst på disse statusene og kan fungere som en støttespiller for eleven i prosessen med å finne seg selv. Da vil det kanskje også være lettere for eleven å holde fokuset på det faglige som igjen kan føre til faglig måloppnåelse. En elev som jeg opplever at ikke vet hvem han er eller lar andre ta valg for seg, kan jeg forsøke påvirke positivt. Jeg mener ikke at man skal provosere frem en utvikling, men heller være observant som lærer og forsøke gi eleven mulighet for naturlig utvikling. Det kan man gjøre med oppmuntrende ord og bekreftelse på gode egenskaper vedkommende innehar, og tilrettelegge undervisning som styrker elevens mestringsfølelse.

6. Elevgruppen min i praksis

Å være i fasen mellom ungdom og tidlig voksen kan være utfordrende for mange. Kroppen forandrer seg, venner og familie forandrer seg. Mange valg skal tas på mange plan i elevenes liv. I media hører vi en del om generasjon-prestasjon som en beskrivelse av dagens unge.

Noen elever ønsker seg kanskje en karriere som profesjonell danser, andre ønsker å få studiekompetanse på en annerledes måte og andre går på danselinjen fordi de ikke kom inn på sitt førstevalg. Jeg vil tro at det eksisterer mange grunner til at elever velger å gå på danselinjen på videregående skole. Som oftest eksisterer det i det minste en danse glede eller et ønske om å få bevege seg i hverdagen som jeg mener må ivaretas. Som lærer vil jeg tro at det i enkelte situasjoner kan være en utfordring å vite hvorfor elevene vil gå på danselinjen, altså hva som er elevenes egen motivasjon. Det er naturlig å tro at det finnes både motiverte og umotiverte elever i hvert kull og at dette kan svinge som på alle andre utdannelser.

I min praksis observert jeg at noen elever virkelig viste danseglede, mestret faget, hadde en utvikling og viste interesse i større grad enn andre. Det viste seg at noen av disse elevene ikke var like sterke i de tekniske danse sjangrene jazz, ballett og moderne men viste god utførelse i

mitt fag: hiphop. Mine praksislærere fortalte at de var så glad for å se denne oppblomstringen hos disse elevene, endelig fikk de oppleve at de virkelig mestret og ble løftet litt frem. Selvsagt er det viktig med mestring. Jeg så jo at dette var elever som kunne utviklet seg enormt innen hiphop om de hadde fått muligheten til det. Som faglærer blir da spørsmålet, skal man si at det finnes skoler du kan gå på som har disse fagene, og henvise de videre? Jeg mener at elevene i det minste har rett på å få god veiledning på videre valg og de bør vite om at det finnes muligheter for dem, selv om de skulle gå ut av videregående uten toppkarakter. Nåtidens utdanningssystem og det urbane dansemiljøet i Norge gjør at dette er mulig. Da jeg gikk på videregående møtte jeg mange utfordringer i forhold til mine ambisjoner.

7. Utfordringer for ungdom i dagens samfunn

”Vår erfaring fra klinisk arbeid som psykomotoriske fysioterapeuter er i tråd med Ungdataundersøkelser som dokumenterer at stress og psykisk helse er helseutfordringen for dagens ungdom” (Napha.no, 2015).

For å jeg skal kunne forstå elevgruppen i videregående skole på en god måte er det som nevnt nyttig at jeg tilegner meg kunnskap samt har et innblikk i samfunnet slik elevene opplever det. Vi lever i et samfunn som blant annet er i en veldig rask utvikling teknologisk sett. Det medfører at elevgruppen må forholde seg til ting tidligere generasjoner ikke behøvde på samme måte som for eksempel sosiale medier. Dette er et stort emne som jeg mener blant annet omhandler emner kan som kroppspress, nettmobbing, urealistiske forventinger til seg selv og forfalsket virkelighetsoppfatning. En annen utfordring er at elevene befinner seg i en tid hvor det er et ønske om prestasjon. Det skal helst presteres på alle plan, i alle fag, på ekstrajobben, trening, sosialt. Samfunnet utvikler seg også raskt teknologisk. Disse utfordringene tror jeg kan være med på å påvirke aldergruppen med tanke på yrkesvalg. Da jeg gikk på videregående var danselinjen det eneste jeg ønsket og det var naturlig og gå videre med dansen på fagskole etter det. Jeg hadde familie som alltid støttet meg og var positive til at dette ville gå bra. Noen av mine medstudenter sine venner hadde familie som var mer bekymret for fremtiden, og disse medstudentene opplevde et større press enn hva jeg gjorde om forventinger fra andre om å ta en akademisk utdanning. ”Hvor mange kan vel egentlig leve av dansen” - hørte vi ofte fra bekjente og familiemedlemmer. Flere av mine barndoms

venner med lang akademisk utdanning har nylig mistet jobben sin eller får ikke arbeid som følge av oljekrisen og økende arbeidsledighet i Norge. Jeg lurer på om teknologien i samfunnet tar så stor plass, at dansefaget blir mer og mer viktig. Vi benytter oss av sosiale medier og internett for å kommunisere med medmennesker og som verktøy for mange av landets arbeidsplasser. Dans kan gi mennesker en følelse av å være i nuet og være levende, samtidig som kan få være fysisk tilstede og dele opplevelsen sin med andre mennesker. Jeg mener at danseutdannelsen i videregående skole kan være med på å tilby elevene en viktig motpol til noen av utfordringene de møter i samfunnet. For eksempel kan jeg i undervisningen unngå å benytte meg av spill og flytte fokuset til elevene på noe annet enn det ytre, dersom elevgruppen er usikre rundt sitt eget utseende. Gjennom danseundervisningen får elevene mulighet til å for eksempel oppleve samhold, menneskelig kontakt, bekjempe livsstil sykdommer som overvekt og diabetes, og oppleve mestring gjennom å kunne uttrykke seg med egen kropp.

8. Spørreundersøkelse med elevgruppen

Jeg valgte å lage en anonym skriftlig spørreundersøkelse for elevene mot slutten av praksisperioden min. Fordi hiphop ikke et fag i videregående skole ønsket jeg tilbakemeldinger fra elevene som kunne fortelle meg noe om hvordan deres utbytte av undervisningen var. Tilbakemeldingene på spørreundersøkelsen ga meg en retningslinje for hvordan elevene opplevde både sine egne tanker om hiphop, ferdighetsutvikling og gruppens sosiale dynamikk både før, underveis og etter endt praksisperiode.

I forkant av praksisperioden satte jeg meg konkrete mål for hva jeg ønsket at elevene skulle kunne etter praksisperioden min som var på 6 uker. Jeg skrev ned mål for hvilke trinn de skulle kunne utføre, hvilken terminologi de skulle kunne anvende og hva de skulle kunne gjengi av hiphopens historie og kultur. Da hadde jeg tatt utgangspunkt i de generelle kompetansemålene i læreplanen og omformulert dem til å passe hiphop på en måte som var tydelig for meg selv som lærer. For å vite noe om hva elevenes mål var, samlet jeg elevene i en sirkel på gulvet i første undervisningstime vi hadde sammen. Da spurte jeg elevene hva som var grunnen til at de danset, og hver enkelt elev fikk tid til å besvare spørsmålet muntlig. Nå er ikke det et lett spørsmål å besvare, men jeg fikk likevel en slags ide om hva de ønsket å få ut av dansen. En av elevene sa : *"jeg vil danse bare fordi det føles så innmari bra!"* Flere av de andre elevene nikkete bekræftende og ga uttrykk for at de var enige i dette utsagnet. Jeg

tolket det dithen at dette var en klasse som virkelig likte å danse, og det virket som de var motiverte for å lære mer. I denne spørreundersøkelsen ba jeg blant annet elevene skrive ned hva de tenkte om hiphop før og etter undervisningsøkten, hvordan de opplevde sin egen utvikling og hva som kunne vært gjort annerledes fra deres og min side for at de skulle fått større utbytte av undervisningen. Jeg spurte også om svar på spørsmål som var faglig relatert til teori vi hadde gjennomgått i timene omkring terminologi på hiphop trinn og spørsmål som omhandlet hiphop kulturen. Noen av tilbakemeldingene fra elevene var

”Jeg husker ikke navnene på trinnene”.

”Jeg likte at selv om klassen aldri har danset hiphop før, tok vi hensyn til hverandre underveis, og støttet hverandre”.

”Jeg har lært navn på trinnene, og forstår nå mer av hva hiphop er. Hiphop kommer fra New York, og jeg har lært at bounce, groove, rocking og social party moves er i dansen”.

Tilbakemeldingene fra elevgruppen hjalp meg å kartlegge hva elevene satt igjen med og gi meg en ide om hvor mye man kan repetere fagstoff for elevene før det faktisk sitter i langtidshukommelsen også kalt langtidsmindet.

Vi skiller mellom det som kalles arbeidsminnet og langtidsmindet. Arbeidsminnet tar til seg ny kunnskap svært raskt og denne kunnskapen kan vi kun benytte oss av umiddelbart. I langtidsmindet vårt blir kunnskapen lagret permanent slik at vi kan benytte oss av den når vi ønsker (woolfolk, 2014, s.174-175).

9. Avslutning

I denne avslutningen gir jeg svar på problemstillingen ut ifra teoriene, refleksjonene og erfaringene som jeg har gjort rede for tidligere i denne besvarelsen.

Hvordan kan jeg som dansepedagog tilrettelegge undervisning i hiphop slik at den ivaretar både skolens mål og elevens ønsker og ambisjoner?

Målene i videregående skole er tydelig skrevet ned i læreplanen, samtidig som lærerne ved den enkelte skole sammen kan velge å konkretisere målene for seg selv, slik at

vurderingsgrunnlaget blir enda tydeligere. Å sette seg grundig inn i disse målene på forkant anser jeg som svært viktig. For at jeg skal kunne utføre undervisning som imøtekommer læreplanens formål for scenisk dans 1, som sier at elevene skal kunne skape, utøve, utforske og reflektere i skoletimen, kan jeg benytte hiphop som et kjempe godt supplement for dette formålet. For å møte målene i undervisningen kan jeg lære elevene grunntrinn som for eksempel bounce, og jobbe sammen med de med å benytte denne teknikken kombinert med en improvisasjons oppgave, som å utforske sirkler med kroppen. Jeg kan videre sette elevene sammen i grupper og be om at de setter sammen noe av materialet til en kombinasjon de kan vise for resten av klassen. I en slik oppbygning av undervisningen min i praksisperioden oppdaget jeg at ved å legge inn et spenningsmoment før visningen ble elevene mer ivrige. Jeg ga gruppene tydelige rammer for hva som skulle være i kombinasjonen, men hver gruppe fikk også i oppgave å bruke et bestemt dyr som inspirasjon da de skulle vise kombinasjonen for publikum. Medstudentene som så på, fikk i etterkant av visningen tid til å gjette hvilket dyr visningsgruppen hadde fått tildelt. Min opplevelse var at dette gjorde at elevene ble våkne, de syntes det var morsomt å følge med på hvilket dyr gruppen var, og danseundervisningen fikk et preg av lek og trivsel, samtidig som vi arbeidet mot kompetansemålene. Elevene var ivrige til å diskutere og reflektere i etterkant av visningen til hver gruppe. Visningsgruppen forklarte hvordan de hadde formidlet dyret og hvordan de kom frem til kombinasjonen de hadde laget sammen. Slik brukte jeg formålet i læreplanen med scenisk dans 1, til å utforme mine undervisningstimer mot å også nå kompetansemålene for faget.

Jeg mener at jeg må bruke tid på å forklare elevene hvorfor jeg mener det er nyttig at de setter seg egne mål. For eksempel gjennom en samtale i fellesskap. I en slik samtale vil jeg finne ut av hva som motiverer eleven for å nå deres mål, om de er styrt av et ønske om å oppnå en prestasjon eller om de er opptatt av å mestre en spesiell øvelse. Dette tror jeg kan gi verdifull informasjon for meg som lærer for hva som er elevenes motivasjon for å møte til undervisningen min. Dersom min elev ønsker å vinne battles (dansekonkurranser) kan det sees på som et prestasjonsmål. Sammen kan eleven og jeg sette opp mål underveis i semesteret som fokuserer på mestring og motivere eleven til å nå sitt prestasjonsmål. Dette er kun et eksempel på hvordan man kan benytte seg av disse måltypene i undervisningssammenheng. Det kan jo også være at eleven setter for store eller små krav til seg selv og trenger hjelp fra pedagogen til å sette realistiske, oppnåelige mål og delmål. For å gjøre mine elever bevisst på sine egne mål og følge opp målene kan jeg for eksempel be de skrive ned 3 konkrete mål for mestring for semesteret som vil hjelpe eleven til å forbedre seg

og komme et skritt nærmere sin drøm. Eksempler på slike mål kan for eksempel være at eleven bestemmer seg for å møte presis til hver undervisningstime, bli fysisk sterkere i en øvelse eller at eleven skal bruke 2 timer hver mandag på å jobbe med en spesifikk teknikk som bounce. Når eleven min og jeg har dette tydelig klart for oss og for eksempel skrevet ned, kan jeg lettere gi påminnere i løpet av semesteret som kan virke som en motivasjon for eleven, dersom de selv ser at det fungerer og at deres egne mål blir innfridd. Noen uker etter at målene er satt kan jeg for eksempel starte en undervisnings økt med å bruke 10 minutter på å nevne målene elevene har satt seg, og be de fokusere på et av disse gjennom min undervisningstime. Sammen med elevene kan jeg kartlegge deres ønsker og eventuelt hjelpe de til å sette seg mål som vil hjelpe dem til å oppnå det de ønsker. Dersom elever ikke har noen mål vil jeg veilede dem til å sette realistiske mål som vil sikre de best muligheter for fremtids utsiktene på et generelt grunnlag.

Elevene i videregående skole skal som nevnt vurderes ut ifra måloppnåelse av kompetansemålene. For at jeg skal kunne vurdere dette kan jeg benytte meg av utdanningsdirektoratets vurderingsgrunnlag med de fire prinsippene jeg tidligere har nevnt i denne oppgaven som utgangspunkt for min vurdering. Jeg er glad for at det er rom for utforskning i formålet til scenisk dans 1. Jeg mener at det åpner opp for at det er rom for å feile, og det kan gjøre elevene trygge i læringsprosessen. En av under-sjangrene til hiphop dans er dansestilen locking, som sies å ha oppstått nettopp ut ifra at en mann danset på en måte som andre anså som feil. Jeg skal ikke utdype locking historien i denne avslutningen, men mener den er et viktig argument for meg å huske på for å forklare elevene i hiphoptimen at av å gjøre feil dansetrinn, kan det oppstå et nytt trinn. Dette nye trinnet og prosessen som tillater at det er rom for eleven til å prøve og feile, kan være verdifull for læring og oppnåelsen av målene. For å kunne tilrettelegge undervisningen min for å oppnå elevenes mål og læreplanens mål er det nyttig at jeg forstår elevgruppen min. Jeg må huske på at elevene befinner seg i en fase i livet hvor man ifølge teoriene jeg har skrevet om tidligere i denne besvarelsen er opptatt av å finne ut av hvem man er og at dette kan medføre forskjellige identitetsstatuser. Elevene i denne aldersgruppen er også i en fase i livet hvor de kan føle seg stresset over forventningene til dem. Jeg mener at jeg som lærer må gi rom for at elevene skal få tid til å finne seg selv i løpet av videregående skole og samtidig fungere som en positiv veileder i deres identitetsutvikling. Det kan jeg for eksempel gjøre i undervisningstimen ved å bekrefte elevenes gode valg, og betrygge dem på positive egenskaper.

I løpet av praksis perioden min stilte jeg meg spørsmålet om hva jeg skal gjøre dersom min elev i videregående skole ønsker danse hiphop og heller vil det enn å fortsette på danselinjen? Jeg observerte at enkelte elever hadde et naturlig talent for stilen og hadde en stor interesse for faget. Dette er en problemstilling jeg tror jeg sjeldent vil møte på, men dersom det skulle skje mener jeg at en skoles totale overordnede mål må være å veilede elevene til å oppnå eventuelle mål de har får fremtiden. Jeg ser for meg at det ville krevet mange samtaler med foreldre, andre lærere og eventuelt samtaler i samarbeid med eventuelle hiphopskoler, men jeg mener at det er elevens beste som må være viktigst å ta hensyn til i en slik sammenheng. Det finnes nok mange grunner til at elever velger å gå på danselinjen på videregående skole. Noen ønsker seg kanskje en karriere som profesjonell danser, andre ønsker å få studiekompetanse på en annerledes måte og noen går på danselinjen fordi de ikke kom inn på sitt førstevalg. Som oftest eksisterer det i det minste en danseglede eller et ønske om å få bevege seg i hverdagen og det mener jeg må ivaretas. Som lærer vil jeg tro at det i enkelte situasjoner kan være en utfordring å vite hvorfor elevene vil gå på danselinjen. Det er naturlig å tro at det finnes både motiverte og umotiverte elever i hvert kull og at dette kan svinge som på alle andre utdannelser. Jeg mener at elevene har rett på å få god veiledning for videre utdanningsvalg og vite om at det finnes muligheter for dem, selv om de skulle gå ut av videregående uten toppkarakter. I Norges hiphop miljø finnes det mange dansere som ikke har bakgrunn fra videregående skole eller andre lignende institusjoner, men som likevel lever av dansen. Nåtidens utdanningssystem og det urbane dansemiljøet i Norge gjør at dette er mulig.

Da jeg gikk på videregående møtte jeg mange utfordringer i forhold til mine ambisjoner. Jeg ønsket å bli profesjonell danser innenfor hiphop. Mine lærere viste ingen kunnskap om sjangeren, og i løpet av mine 3 år på videregående skole lærte vi ingenting om hiphop kulturen eller dansen. Jeg likte dog Michael Jackson og spesielt en lærer var klar over det . I etterkant ser jeg at hun i høy grad forsøkte motivere meg med å bruke Michael Jackson musikk flere ganger da vi skulle gå over gulv i jazz klassen. Jeg forstår at det ikke er lærernes oppgave å lære bort hiphop når det ikke er i fagplanen. Men hva kunne tilrettelagt for at min vei mot min drøm kunne blitt kortere? Hvordan kunne jeg blitt mer motivert for å jobbe i moderne og ballet timene? ”du blir bedre i andre dansestiler av å kunne dette ” hørte vi ofte. Det er det flott å si, og det er sikkert mye riktig i det utsagnet, men på hvilken måte? Overføringsverdien mellom fagene mener jeg må være tydelig forklart for elevene slik at hver

enkelt elev selv forstår sammenhengen mellom det de faktisk står og jobber med i timen, mot det de ønsker å oppnå videre i livet. Uavhengig om det er å komme inn på sykepleien eller bli hiphop danser. Så vidt jeg erindrer ble jeg aldri vurdert eller spurt om min oppnåelse av egne mål på videregående skole. Jeg husker ikke at jeg hadde noen mål utover det å bli best mulig i dans, et mål som er lite målbart.

Det er svært ønskelig at jeg vet hva som er elevens ambisjoner, og selv om det ikke alltid er noe jeg kan jobbe konkret med i timen tilrettelegger undervisningen med å finne kreative løsninger for å imøtekomme disse. Slik kan elevene mine føle at de er på vei mot måloppnåelse som er relevant for dem og deres fremtidsvisjoner. Jeg kan da også tilrettelegge undervisning som møter møter skolens kompetansemål og elevenes egne mål og ambisjoner.

Referanseliste

Nasjonalt kompetanse senter for psykisk helsearbeid. (2015).

Hentet fra

<http://www.napha.no/content/15054/Generasjon-prestasjon-utfordrer-skolehelsetjenesten>

Store Norske Leksikon. (2011) Hentet fra

<https://snl.no/utviklingspsykologi>

Lyngsnes, Kitt Margaret & Rismark, Marit. (2014). *Didaktisk arbeid* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Wormnes, Bjørn & Manger, Terje. (2005). *Motivasjon og mestring : veier til effektiv bruk av egne ressurser*. Bergen: Fagbokforlag

Utdanningsdirektoratet. (2015). Læreplan i scenisk dans. Hentet fra <http://www.udir.no/kl06/DAN2-01>

Woolfolk, Anita E., Pettersson, Tove & Ragnheiður, Karlsdóttir. (2014). *Pedagogisk psykologi*. Trondheim: Tapir akademisk forlag